

Dažnai nuo Naujųjų metų žadame sau pasikeisti, pradėti sportuoti, skaityti daugiau knygų ar atsikratyti žalingų įpročių. Tačiau laikais, kai internete paliekame be galo daug pėdsakų, nuo Naujųjų metų pakeisti savo asmenybę ir pradėti viską iš naujo gali būti sudėtinga. Paieškų sistema, įvedus mūsų vardą ir pavardę, gali priminti labai senus ir nemalonus įvykius.

Panašiai buvo nutikę Ispanijos piliečiui, apie kurį „Google“ rodydavo bene dešimtmečio senumo informaciją, kad jo turtas buvo parduodamas iš varžytinių dėl išsiskolinimo. Ši byla nukeliavo iki Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT), kuris išaiškino, kad interneto paieškos sistemos valdytojas iš sąrašo, kuriame pateikiama informacija apie Ispanijos pilietį, turi pašalinti nuorodą apie jo turto pardavimą. Taip dar iki atsirandant Bendrajam asmens duomenų reglamentui (BDAR) Europoje buvo suformuota teisė būti pamirštam, o tiksliau – pašalintam iš sąrašo.

Dabar teisė būti pamirštam yra įtvirtinta ir apibrėžta BDAR. Praėjusių metų rugsėjį ESTT išaiškino, kad teisė būti pamirštam galioja tik Europos Sąjungoje. Atliekant asmens paiešką iš kitų teritorijų gali būti rodoma senoji informacija. Tačiau bent jau Europoje galime reikalauti teisės būti pamirštiesiems.

Kas yra teisė būti pamirštam?

BDAR 17 straipsnis suteikia teisę reikalauti ištrinti asmens duomenis. Tam yra numatyti keli pagrindai, pavyzdžiui, asmens duomenys yra nebereikalingi, kad būtų pasiekti tikslai, dėl kurių buvo tvarkomi asmens duomenys. Ištrinti duomenis galima prašyti visų duomenų valdytojų, tačiau aktualiausi iš jų yra internetinės paieškos sistemos, kadangi jomis naudojantis yra itin paprasta surasti informaciją apie asmenį.

Lietuvoje nėra galimybės prašyti, kad jūsų asmens duomenis pašalintų žiniasklaida. BDAR suteikė teisę kiekvienai valstybei narei nusistatyti išimtis, kai asmens duomenys yra tvarkomi žurnalistikos arba akademinės, meninės ar literatūrinės saviraiškos tikslais. Lietuvoje šios išimtys numatytos visam III BDAR skyriui, kuriame nurodomos duomenų subjektų teisės, t. y., teisė reikalauti pašalinti asmens duomenis, apriboti duomenų tvarkymą, teisė nesutikti su asmens duomenų tvarkymu ir kita.

Jeigu Lietuvos teritorijoje norite būti pamiršti, jums teks kreiptis į internetinės paieškos sistemos operatorių, pavyzdžiui, „Google“, „Bing“, „Yahoo“, „DuckDuckGo“. Paieškų sistemų operatoriai pateikia specialias formas, kurias užpildę galite reikalauti, kad jūsų asmens duomenys būtų pašalinti iš paieškų sąrašo.

Kada galima tikėtis, kad informacija bus pašalinta?

Sprendžiant dėl teisės būti pamirštam vertinamos dvi teisės:

- asmens, prašančio pašalinti informaciją, teisė į asmens duomenų apsaugą ar privatumą; ir
- visuomenės teisė žinoti informaciją apie asmenį ar įvykius.

Visuomet bus vertinama, ar visuomenė turi interesą žinoti vieną ar kitą informaciją apie jus. Pavyzdžiui, bus vertinama:

- ar pašalinimo prašantis asmuo yra viešas ir kokią įtaką jo veikla turi viešajam gyvenimui;
- ar skelbiama informacija yra apie asmens profesinį ar asmeninį gyvenimą;
- ar skelbiama informacija yra teismo pripažinta kaip neapykantos kalba ar asmens šmeižimas;
- ar skelbiama informacija yra tik kito asmens nuomonė, kuri neturi faktinio pagrindo;
- ar skelbiama informacija apie nesunkų nusikaltimą ar administracinį pažeidimą, nuo kurio padarymo jau praėjo daug laiko, o asmuo, apie kurį skelbiama informacija, nedalyvauja viešajame gyvenime.

Beje ESTT byloje C-136/17 nurodė, kad paieškos sistemos operatorius, nagrinėdamas prašymą panaikinti *nuorodas į tinklalapius su paskelbta informacija apie baudžiamąjį teismo procesą*, turi įvertinti, ar skelbiama informacija atitinka naujausius procesinius veiksmus byloje. Jeigu byla jau išnagrinėta ar nutraukta, o asmuo buvo išteisintas, tačiau, atlikus paiešką, pirmajame puslapyje matoma tik informacija apie kažkada pradėtą ikiteisminį tyrimą, paieškos sistemos operatorius privalo taip sudėlioti informaciją, kad visa informacija apie *baudžiamąjį ar civilinį teismo procesą* būtų pateikta kartu. Šis išaiškinimas garantuoja tiek visuomenės teisę žinoti informaciją, tiek asmens teisę, kad apie jį skelbiama informacija būtų tiksli.

Neaišku, kaip šis išaiškinimas bus įgyvendintas praktikoje, jeigu niekas neparašys apie tolimesnį teismo procesą, tačiau internetinių paieškos sistemos operatorių galima prašyti, kad jie apie asmenį pateiktą naujausią ir teisingą informaciją.

Taip pat reikia nepamiršti, kad teisė į asmens duomenų apsaugą nėra absoliuti. Ji visada turi būti proporcingai vertinama kartu su kitomis teisėmis, pavyzdžiui, teise į informacijos laisvę, teise užsiimti verslu, teise į veiksmingą teisinę gynybą ir bylos nagrinėjimą. Beje ši nuostata yra įtvirtinta BDAR.

Autorė: Raminta Bučiūtė, advokatų kontoros GLIMSTEDT teisininkė, žiniasklaidos teisės ekspertė, besispecializuojanti duomenų apsaugos, intelektinės nuosavybės bei technologijų, žiniasklaidos ir komunikacijų teisės srityje.

